

Received / Makale Geliş Tarihi 07.09.2023
Published / Yayınlanma Tarihi 30.11.2023
Volume / Issue (Cilt/Sayı)-ss/pp 10(101), 3103-3111

Research Article / Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.10253549

Cennet ERSÖZ

<https://orcid.org/0009-0009-1710-7967>
MEB, Denizli/ TÜRKİYE

Okul Öncesi Eğitim Almış Öğrencilerle Okul Öncesi Eğitim Almamış Öğrencilerin İlkokul Birinci Sınıfta Bilişsel Gelişim Kazanımlarının Kazanılma Düzeylerinin Belirlenmesi (Denizli İli Merkez İlçeleri Örneği)

Determining the Acquisition Levels of Cognitive Development Achievements of Students Who Received Preschool Education and Students Who Did Not Receive Preschool Education in the First Grade of Primary School (Example of Central Districts in Denizli Province)

ÖZET

Eğitim, toplumların gelişimi ve bireylerin yaşamlarının temel bir taşıyıcısıdır. Bu nedenle, okul öncesi eğitim ve ilkököl eğitimi gibi eğitim aşamaları, öğrencilerin bilişsel gelişimlerinin temel taşlarıdır. Bu çalışma, Denizli ili merkez ilçelerinde yer alan okullardaki öğrenciler arasındaki okul öncesi eğitim almı ve ilkököl birinci sınıfta bilişsel gelişim kazanımlarının kazanılma düzeylerini incelemeyi amaçlamaktadır. Okul öncesi eğitim, çocukların bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyen bir ön eğitim aşaması olarak kabul edilmektedir. Özellikle, bu dönemde kazanılan beceriler, ilkököl öğrenme sürecinde temel bir rol oynar. Bu çalışma, okul öncesi eğitim alıp almayan öğrenciler arasındaki bilişsel gelişim farklılıklarını araştırarak, okul öncesi eğitimin bu kazanımlar üzerindeki etkisini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, Denizli ili merkez ilçelerinde bulunan ilkökullerde birinci sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Veri toplama süreci, öğrencilerin bilişsel gelişimlerini değerlendirmek için standart ölçüm araçlarının kullanılması ve eğitim geçmişlerinin kaydedilmesiyle gerçekleşmiştir. Sonuçlar, okul öncesi eğitim almış öğrencilerin, almamış öğrencilere göre ilkököl birinci sınıfta bilişsel gelişim kazanımlarını daha yüksek bir düzeyde elde etme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, okul öncesi eğitimin çocukların okul başarısı ve bilişsel gelişimine olan olumlu etkisini vurgulamaktadır. Bu çalışmanın sonuçları, okul öncesi eğitim politikalarının ve uygulamalarının önemini vurgulayarak, eğitim sistemi üzerindeki potansiyel etkilerini tartışmaya açmaktadır. Ayrıca, gelecekteki araştırmalara ve eğitim politikalarının geliştirilmesine yönelik ipuçları sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Bilişsel Gelişim, Denizli İli, İlkokul Düzeyi.

ABSTRACT

Education serves as a fundamental pillar for the development of societies and the lives of individuals. Consequently, educational stages such as preschool and primary school education are the cornerstones of students' cognitive development. This study aims to examine the levels of cognitive development achievements among students who have received preschool education and those who have not, in schools located in the central districts of Denizli Province, Turkey. Preschool education is considered a preliminary educational stage that supports children's cognitive, social, and emotional development. Especially, the skills acquired during this period play a foundational role in the primary school learning process. This study aims to assess the impact of preschool education on these achievements by investigating cognitive development differences between students who have and have not received preschool education. The research was conducted among first-grade students in primary schools situated in the central districts of Denizli Province. The data collection process involved using standardized measurement tools to evaluate students' cognitive development and recording their educational backgrounds. The results indicate that students who have received preschool education tend to achieve cognitive development milestones at a higher level compared to their peers who have not received preschool education. These findings underscore the positive influence of preschool education on children's academic success and cognitive development. In conclusion, this study emphasizes the significance of preschool education policies and practices, opening discussions about their potential effects on the education system. Additionally, it provides insights and recommendations for future research and the enhancement of education policies.

Keywords: Preschool Education, Cognitive Development, Denizli Province, Primary School Level.

1. GİRİŞ

Eğitim süreci, sosyal bir etkileşim süreci olarak kabul edilir ve seçilmiş ve kontrol edilen bir çevrenin etkisi altında bireyin gelişimini şekillendirir. Başka bir ifadeyle, eğitim; fiziksel, duygusal, zihinsel ve sosyal gelişimin toplumsal olarak en uygun şekilde sağlanması amacıyla tasarır (Öztürk, 1996, s. 98). Bu çalışma, Denizli ili merkez ilçelerinde okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin ilkokulun ilk yılındaki bilişsel gelişim düzeylerini farklı değişkenler kullanarak incelemiştir. Aynı zamanda kaliteli ve eğitilmiş bireyler yetiştirmeyi hedefleyen okullardaki 2014-2015 eğitim-öğretim yılında gerçekleşen durum da değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

İlkokul, bir çocuğun hayatındaki en kritik dönemlerden biridir. Temel eğitim, evden ilk defa ayrılan çocuğun günün büyük bir kısmını yeni arkadaşlar ve yetişkinlerle geçirdiği okul dışı bir ortam sunar. Bu noktada çocuk, okul programında yer alan etkinliklere katılmak, belirli kurallara uymak, öğretmenin yönergelerini takip etmek ve en önemlisi okuma, yazma, aritmetik ve matematik gibi temel becerileri öğrenmek gibi görevlerle yüz yüze gelir.

İlkokulun ilk yılı, çocuğun okuma, yazma ve temel aritmetik becerilerini kazanmasının en temel hedefidir. Çocukların, resmi okuryazarlık programına dahil olmadan önce elde ettikleri okuryazarlık deneyiminin, okuryazarlık gelişimini ve akademik başarıyı nasıl etkilediği konusunda bilgiler mevcuttur. Meier (2000), Strickland ve Morrow (2000), Vadasy ve ark. (1998), erken çocukluk döneminin okuryazarlık açısından hayati önem taşıdığını ve bu dönemde okuryazarlığın gelişimi için yapılacak etkinliklerin kritikliğini vurgularlar (Yangın, 2007, s.101).

Okuma öğrenimi sırasında görme önemli bir rol oynar. Şekiller, desenler ve nesnelere arasındaki benzerlik ve farklılıkları algılayamayan çocuklar, harf ve kelimeleri ayırt etmekte zorluk çekerler. İlkokul birinci sınıf çocukları üzerine yapılan bir araştırma (Ferah, 2001), okul öncesi eğitim alan çocukların görsel bilişlerinin, okul öncesi eğitim almayanlara kıyasla daha iyi geliştiğini göstermektedir.

Okul öncesi dönemde bolca konuşma ve okuma deneyimi kazanan çocuklar için merak, oyunlarının temelini oluşturur. Bu oyunlar sayesinde çevrelerini keşfederler ve yeni bilgileri edinirler. Erken okuma ve yazma deneyimleri, merak ve keşfetme isteği ile beslenir. Ancak, diğer gelişim faktörleri gibi, okuma-yazma yeteneğinin gelişimini etkileyen faktörler arasında çocuğun ilgi ve ihtiyaçları, zeka düzeyi, sağlık durumu, duygusal yapısı, sosyal çevresi, eğitim ortamı ve ebeveynlerin eğitim seviyesi yer almaktadır. Bu faktörler her bireyin deneyimini farklı şekillerde etkiler ve her çocuğun gelişimini bu faktörlere göre değiştirir (Oktay, 2002, s.19). Okuma olgunluğu, "hazırlık", "uygunluk", "hazırlıklı olma" gibi terimlerle ifade edilir.

Thackray (1971), her türlü öğrenmeye hazır olmayı "çocuğun zorlanmadan kolay ve doğru bir şekilde öğrenebildiği zaman" olarak tanımlar. Ayrıca, daha önce belirli bilgi ve becerileri edinmede güçlük çeken bir çocuğun artık bunu rahatlıkla başarabildiğine dikkat çeker (Oktay, 1983, s.98). Farklı araştırmalar (Aksu-Koç, vd., 2004), sosyoekonomik ve kültürel olarak dezavantajlı koşullarda büyüyen çocukların, uygun önlemler alındığında daha iyi koşullarda yetişen akranları kadar iyi performans gösterebileceğini gösterir. Küçük çocuklar için okul eğitimi ve programlarının, onların yakın bir düzeye ulaşabileceklerini gösteren araştırmalar bulunmaktadır. Okul öncesi programlar, özellikle çocukların bilişsel ve dil becerilerini geliştirme amacıyla tasarlanmış etkinlikler sunarak onları okuma ve yazmaya hazırlar.

Okul öncesi eğitim kurumlarında, çocukların okuryazarlık becerilerine hazırlanmasını destekleyen zengin bir ortamda deneyim kazanmaları, gelecekteki okul yaşamları ve başarıları üzerinde olumlu etkilere sahip olabilir. Pek çok ülkede, çocukların okula hazır olup olmadıklarını test etmek için hazırlık sınavları yapılmakta ve çocuğun çok yönlü yetenekleri önem taşımaktadır. Çocukların okulda başarılı olabilmeleri için gerekli altyapının sağlanması, eşitsizlikleri azaltmada ve akademik başarıyı artırmada etkili olabilir. Türkiye'de ilkokula başlarken "kronolojik yaş" temel ölçüt olarak kabul edilir ve çocuğun özel gereksinimlerini veya engellerini belirlemek mümkün değildir. Her ne kadar bazı çocuklar belirli bir hazırlık düzeyine ulaşmadan okula başlasalar da, bu başarısızlık hissiyatının sonradan gelen araştırmalar kadar etkili olmayabileceğini belirtmek önemlidir.

Tıp ve eğitim alanındaki araştırmalar, ilk altı yılın tüm gelişim alanları için ne kadar kritik olduğunu göstermiştir. Bu farkındalık, gelişmiş ülkelerde okul öncesi eğitimden yararlanma oranının yüksek olmasını sağlamıştır. Elbette, okul öncesi eğitim alan ve almayan çocuklar arasında hazırlık düzeyi açısından farklılıklar bulunmaktadır. Okul öncesi dönem, çevresel uyaranlara karşı duyarlı bir dönemdir. Planlı ve sistemli öğrenme ortamlarından yararlanan çocuklarda bilişsel, duygusal ve motor becerilerde olumlu değişiklikler ve gelişmeler beklenir.

Bu nedenle çocukları anaokuluna hazırlamanın ve ilkokulda eğitime devam etmenin farklarını incelemek, ailelerin, okulların ve toplumun gereken düzenlemeleri yapmasında önem taşımaktadır. Okul öncesi dönemde gerçekleştirilen eğitim, çocukları okula hazırlamada ve onların gelişim alanlarını olumlu yönde etkilemede önemli bir rol oynamaktadır (Bütün Ayhan ve Aral, 2007, s. 144).

1.1. Bilişsel Gelişim Kavramı

İnsanı insan yapan özelliklerden biri, bilişsel yeteneğidir. Bu yetenek sayesinde insan, diğer canlılardan üstün olur ve onları hakimiyeti altına alır. Kültürel değerler, doğayla iç içe olma çabasıyla üretilir ve teknolojinin gelişmesiyle hayat daha kolay ve anlamlı hale gelir. Eğitim aynı zamanda insan bilişinin gelişimini yönlendirir. Biliş, zihinsel süreçlerin gelişmiş hallerini içerir. Bu süreçler; dikkat, algı, hafıza, dil gelişimi, okuma ve yazma, problem çözme, ezberleme, muhakeme, akıl yürütme, yaratıcılık gibi pek çok fonksiyonu içerir. Bilişsel gelişim ise doğumdan itibaren etkileşimi ve çevreyi anlamayı sağlayan bilgilerin edinilmesi, kullanılması, saklanması, yorumlanması, organize edilmesi ve değerlendirilmesi aşamalarındaki tüm zihinsel süreçleri içeren bir gelişim alanını kapsar. Bu, çocuğun gördüğü, duyduğu, dokunduğu ve tattığı nesnelere yansımalarıdır. Soyut düşünme, varsayımsal durumlar hakkında mantıksal akıl yürütme, kuralları karmaşık ve üst düzey bir yapıda organize etme, nesnelere arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları anlama, nesnelere kategorilere ayırma gibi beceriler, bilişsel gelişimin bir parçasını oluşturur.

Bebeklik dönemindeki çocukların bilişsel özellikleri, yetişkinlerinkinden farklılık gösterir. Çocukların kendine özgü bir dünya görüşü ve düşünme şekli vardır ve zamanla düşünce süreçlerinde hem niteliksel hem de temel gelişimsel değişiklikler meydana gelir. Piaget'e göre bilişsel gelişim, organizmanın doğumdan ölüme kadar farklı aşamalardan geçen düzenli niteliksel bir değişimdir (Daşçı ve Yaman, 2004). Potansiyel, henüz tanınmayan ancak ifade edilebilen gizli bir gücü ifade eder. Çocuğun miras yoluyla edindiği ve eğitimle ortaya çıktığı düşünülen yetenek ve nitelikler, gizli güç olarak açığa çıkar. Miras yoluyla edinilen özellikler doğal olarak gizli değildir, ancak eğitim gizli gücü ortaya çıkarır.

Bireyin bilişsel, duygusal ve motor davranışları açısından sahip olduğu gizli güce yetenek denir. Birey, bilişsel, duygusal ve motor becerileri içeren bilgi ve becerileri kazanır. Bir bireyin yeteneğine ilişkin bilgi, bir ticaretin kazanılmasının, bir ürünün imalatının dayandığı gizli güçtür. Öğrenme yoluyla, bireyler yeteneklerini becerilere dönüştürür. Yetkinlik, bir kişinin bir işi yürütme, uygulama, ürün üretme ve hizmet gerçekleştirme becerisinin açıklanmasıdır. Yetkinlik, harekete geçme yeteneğidir. Algılama, doğumdan itibaren yaşam boyu görme, duyma, tatma, koklama ve dokunma duyularını kullanarak düzenleme, anlama, yorumlama ve yeni durumlara uyum sağlama sürecidir. Algılamanın temeli duyu organlarına dayanır; sağlıklı gözler, kulaklar, ağız, burun ve cilt, uyaranların duygusal algısının sağlanmasında önemlidir. Örneğin, bir arkadaşımızla sokakta karşılaştığımızda, bu durumun görsel ve duygusal bilgilerini algılarız ve bu bilgileri beynimizde işleriz. Bu süreçler hızla değişebilir, bu yüzden arkadaşımızın bizi fark etmesini ve selamlamasını bekleriz. Yenidoğanın görsel bilişsel yetenekleri iki gruba ayrılabilir: zorlamalı bilişler ve seçici bilişler. Zorlamalı ve seçici algılama kıyaslandığında, zorlamalı algılamada çocuğun her uyarana ayrı ayrı ve dikkatle baktığı, seçici algılamada ise gözün hedef nesnelere arasında esnek bir şekilde hareket ettiği gözlemlenebilir. Diyagramlar, resimler ve semboller, algılama sürecinde önemli bir rol oynar. Desenler, çevrenin zihinle etkileşimi ve çevreye uyum sağlayan davranış ve düşünce kalıpları sonucunda insan zihninde ortaya çıkar. Görüntü, duyu organlarının beyinde bıraktığı izler şeklinde ifade edilir ve duyu organları aracılığıyla alınır.

Yaşamın ikinci yılının sonuna doğru, görsel ve algısal imgeler gelişmeye başlar. Semboller, nesnelere ve olayların geçici temsilleri olarak tanımlanır. Örneğin kelime, yazılı veya sözlü iletişimin sembolü olarak kullanılırken, müzik eseri bir ses veya müzik aleti aracılığıyla ifade edilir. Etkinlikler; resimler, şiirler veya jestler ve mimikler aracılığıyla açıklanabilir. Bebek, kendisini ve çevresini duyu organları aracılığıyla tanımaya başlar. Bedenini çevreden ayırma becerisine sahip olmayan bir çocuk, üç yaşından itibaren nesnelere ilişkin fikirlere sahip olur. Doğumdan itibaren ellerini ve ayaklarını tanımaya başlayan bebekler, ilk yıllarını çevrelerini tanıyarak geçirirler. Çevrelerindeki nesnelere uzanırken ve onlara dokunurken duyu organlarını kullanır, hatta ağızlarına götürerek keşfetmeye çalışır. Ayrıca gürültüye karşı da hassastırlar; bir ses duyduklarında, sesin kaynağını araştırırlar ve bu sesi çıkaran nesneyi veya kişiyi tanımaya başlarlar. Görüntü ve ses arasındaki ilişkiyi anlamaya başlarlar. Algıları geliştikçe, arkadaşlara ve yabancılara karşı tepkileri de gelişir. Yabancılardan kaçınabilir, uzaklaşabilirken arkadaşlarına yaklaşırken olumlu tepkiler gösterebilir (örneğin yemek yemek, gülmek veya gürültü yapmak gibi). Çocuklar nesnelere genellikle bir bütün olarak görme eğilimindedir. Neredeyse iki yaşına kadar, çocuklar nesnelere farklı özelliklerini ayırt edemezler. Örneğin, köpek, inek, koyun gibi tüm dört ayaklı hayvanları, daha önce tanıdıkları kedilerle karşılaştırabilirler ve genelleme yapabilirler. Yaşlandıkça nesnelere, ayrıntılara ve özelliklere daha fazla

dikkat ederler. Algılama süreci hızlı bir şekilde gelişir ve bu süreç içinde birçok değişiklik meydana gelir. Bu değişiklikleri dört gruba ayırmak mümkündür.

1.2. Okul Öncesi Dönemde Bilişsel Eğitimin Önemi

İnsanların belki de en önemli özelliklerinden biri, bilişsel yetenekleridir. Bu güç sayesinde insan, diğer canlılara üstün gelir ve onları hakimiyeti altına alır. İnsan, doğada çeşitli faaliyetlerle uğraşır, değerler üretir, teknolojiler geliştirir ve yaşamı daha kolay ve anlamlı hale getirmeye çalışır. Bu nedenle çocukların bilişsel gelişimi, insanın temel yeteneklerini oluşturan bu yapı taşlarının temelini oluşturur.

Bilişsel gelişimin bu denli önemli olmasının sebepleri arasında çocukluk döneminin bilişsel gelişimin temellerinin atıldığı kritik bir dönem olması yatar. Çocukların bilişsel gelişimi, deneyim kazanma, deneme yapma ve mevcut bilgileri uygulama süreçleriyle desteklenmelidir. Ancak, sadece çocukların çabaları da yeterli değildir; yetişkinlerin rolü büyük bir etkiye sahiptir. Bu nedenle, çevrenin çeşitliliği ve kalitesi, çocukların bilişsel gelişimini en güçlü şekilde etkileyen faktörlerden biridir.

Çocukların bilişsel özellikleri, yetişkinlerin özelliklerinden farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir. Çocuklar, kendine özgü bir dünya görüşü ve düşünme biçimine sahiptir. Bilişsel sistemleri, çevresel uyarıyı alır, bu uyarıyı hafızalarında saklar ve düşünce süreçlerinde kullanır. Daha iyi düşünme yeteneği için bilgiyi düzenlemek ve genellemek önemlidir. Bu, sunulan uyarıların önemini anlamamıza yardımcı olur. Sonuç olarak, çocuklar aldıkları uyarıyı genelleme eğilimindedir ve bu uyarıyı yaşamlarının farklı alanlarında uygularlar. Bu nedenle, sunduğumuz teşviklerin niteliği ve çeşitliliği büyük önem taşır.

Unutulmaması gereken bir diğer nokta, uyarıların eksikliğinde çocukların anlama, algılama, hatırlama, kavramlaştırma ve genelleme gibi temel becerilerden yoksun kalabileceğidir. Çocukların bilişsel gelişimini destekleyen etkinliklerin bazıları şunlar olabilir:

- Birden fazla sonucu olan etkinlikler düzenlemek.
- Çocuğunuzla hareket ve ürünleri hakkında konuşmak.
- Kuralları olan etkinlikler oluşturmak.
- Her ortamın ve malzemenin çocuğın gelişimi için fırsat sunduğunu gözlemlemek.
- Çocukları hatalarına rağmen yeniden denemeye teşvik etmek.
- Çocuklara rol model olma fırsatı vermek ve yaratıcılıklarını desteklemek.
- Eğlence amacıyla etkinlikleri tasarlamak.
- Farklı kavramları öğrenmelerine ve ilişkilendirmelerine yardımcı olmak.
- Çocukların birbirlerini gözlemlemelerine fırsat tanımak.
- Taklit ve rol oyunlarını etkin bir şekilde kullanmak (Aktaş, 2002).

1.3. Okul Öncesi Eğitimde Fen Eğitimin Amacı

İnsanın insan yapan özelliklerinden biri, bilişsel yeteneğidir. Bu yetenek, insanı diğer canlılardan üstün kılar ve ona hakimiyet sağlar. Doğayla iç içe olma, kültürel değerler oluşturma, teknolojiyi geliştirme ve hayatı daha kolay ve anlamlı hale getirme çabasıyla insanlık ilerler. Eğitim de insanın bilişsel gelişimini yönlendiren bir etkidir. Biliş, zihinsel süreçleri içerir. Zihinsel süreçler arasında dikkat, biliş, hafıza, dil gelişimi, okuma ve yazma, problem çözme, ezberleme, muhakeme, akıl, yaratıcılık gibi genel ve kapsayıcı terimler bulunur. Bilişsel gelişim ise çevremizdeki dünya ile etkileşimimizi yönlendiren, dünyayı anlama sürecimize yardımcı olan bilgileri kullanma, saklama, yorumlama, düzenleme ve değerlendirme gibi zihinsel süreçlerin tümünü kapsayan gelişimsel bir alandır. Bu alandaki gelişim, doğum anından itibaren başlar ve bireysel zihinsel süreçler içerik ve nitelik açısından giderek daha yetkin hale gelir. Bu süreçte bilginin edinilme şekli ile zihinsel aktivite arasında yakın bir bağlantı bulunmaktadır.

Bilişsel gelişim, çocuğın gördüğü, duyduğu, dokunduğu ve tatdığı nesnelere hakkında nasıl düşündüğü ile ilgilidir. Bu bağlamda etki-tepki ilişkisi, olayların sıralaması, nesnelere arasındaki benzerlik ve farklılıkların anlaşılması, nesnelere sınıflandırılması ve akıl yürütme yoluyla yanıt verme gibi konular yer alır. Bilişsel gelişimin hedefleri arasında soyut düşünme, varsayımsal durumların mantıksal düşünme yoluyla çözülmesi, kuralların karmaşık ve kapsayıcı bir yapıda düzenlenmesi yer alır. Piaget'e göre bilişsel gelişim, doğumdan ölüme kadar farklı aşamalardan geçen düzenli niteliksel bir değişimdir (Daşçı ve Yaman, 2004).

Bu süreçte çocuklar bilgilerini keşfetme, deneme ve uygulama yoluyla geliştirirler. Bu noktada yetişkinlerin rolü oldukça önemlidir. Erken çocukluk dönemindeki bir çocuğun bilişsel özellikleri, yetişkinlerden farklılık gösterir. Çocuklar, kendine özgü bir dünya görüşü ve düşünme biçimine sahiptirler.

Bilişsel süreçler, çevreden alınan bilgileri içerir. Algılanan sinyaller, zihinsel süreçler aracılığıyla hafızada kaydedilir. Düşünme anında, bu kaydedilen bilgiler hafızadan çağrılır ve kullanılır. Daha iyi düşünmek için bilgiler tasarlanabilir ve genelleştirilebilir. Bu, çeşitli durumları anlama yeteneğimizi artırır. Ayrıca, çocukların aldıkları geri bildirimler sayesinde bilişsel yeteneklerini geliştirdikleri görülür. Farklı bilgi girdileri alındığında denge sağlanır.

Okul öncesi eğitimin niteliği, çocuğun gelişimini etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Çocuklar, kendilerini değerli hissettikleri, sevildikleri ve güvende oldukları bir ortamda sunulan öğrenme fırsatlarını keşfeder ve bunlardan yararlanırlar. Bu destekleyici ortamın temel unsurunu, öğretmen ve çocuk arasındaki istikrarlı ve güvenli ilişki oluşturur. Her çocuğun farklı gelişimsel ve bireysel özelliklere sahip olduğunu ve farklı yeteneklere sahip olduğunu unutmamak önemlidir. Öğretmenler, çocuklarla istikrarlı ve güvenli bir ilişki kurarak, çocuğun yeteneklerine dikkat ederek ve yeni öğrenme deneyimleri sunarak çocuğun gelişimini desteklerler. Buna ek olarak, öğretmenlerin ders sırasında çocuğun çabalarına odaklanmaları, mevcut becerileri ve yeni yetenekleri desteklemek için öğrenme fırsatları yaratmaları önemlidir. Benzer şekilde, öğretmenlerin öğrenme ortamını gelişimsel olarak kolaylaştırmaları, keşfetmeyi teşvik etmek amacıyla periyodik brifingler sunmaları ve her çocuğun hedeflerine ulaşmasına yardımcı olmak amacıyla bireysel, küçük veya büyük grup öğrenme fırsatları sağlamaları önemlidir. Bilişsel gelişim alanında eğitim, temel olarak ailede başlar, ancak ilk okul öncesi eğitim kurumunda da devam eder (Çağlar, 1991, s. 1).

1.4. Okulöncesi Eğitim Ortamı ve Bilişsel Gelişime Katkıda Bulunan Öğrenme Merkezleri

Okul öncesi eğitim kurumunun, çocukların eğitim ihtiyaçlarına uygun şekilde uyarlanması son derece önemlidir. İyi tasarlanmış öğrenme ortamları, çocukların etkin bir şekilde öğrenmelerini destekler ve yaratıcı problem çözme becerilerini geliştirir. Dikkatle planlanmış öğrenme ortamları, eğitim programlarının başarısı için kritik bir rol oynar. Eğitim programının amacına uygun olarak planlanması ve uygulanabilmesi için eğitim merkezlerinin ve eğitim ortamının düzenlenmesi gerekmektedir. Eğitim merkezleri, çeşitli materyallerin bulunduğu, dolaplar, tahtalar, renkli zemin kaplamaları veya zemine yapıştırılmış bantlar gibi malzemelerle ayrılan oyun alanlarıdır. Bu merkezler, günlük eğitim etkinlikleri sırasında ele alınan sonuçlara ve göstergelere göre seçilen materyalleri içerir.

Merkezler, sınıfın özelliklerine bağlı olarak yerleştirilmelidir. Örneğin, daha aktif oyunların oynandığı ortak bir oda, kütüphaneden uzakta olmalıdır. Bu düzenleme, farklı ilgi alanlarına sahip çocuklara rahatlık sağlayacak ve sınıfın temiz kalmasına yardımcı olacaktır. Öğretmen, sınıfın fiziksel yapısını ve çocuk sayısını göz önünde bulundurarak, devam eden çocukların bireysel ihtiyaçlarını ve ilgi alanlarını belirler. Kurulan merkezler, farklı etkileşimlerin kolayca geçişi için esnek sınırlara sahip olmalı ve çocukların farklı ilgi alanlarına uyum sağlamasını desteklemelidir.

Ayrıca, mevcut eğitim merkezleri sürekli olarak güncellenmeli, elde edilen sonuçlara göre yeni materyaller eklenmeli, eski materyaller kaldırılmalı ve bazıları değiştirilmelidir. Bu yaklaşım, çocukların materyallere ilgi duymalarını sağlar. Eğitim merkezlerini düzenlerken çocukların fikirlerini dikkate almak, onların sınıfa uyum sağlamalarına ve ödevlerini tamamlamalarına yardımcı olabilir. Sınıf başına düşen çocuk sayısı ve sınıfın fiziksel durumu, merkezlerin sayısını belirler.

Örneğin, "Blok Merkezi," çocukların farklı boyut, şekil ve renkteki karakterleri tanımalarını, ilişkileri kavramalarını ve yaratıcı şekilde inşa etmelerini sağlayan bir merkezdir. Bu tür bir merkez geniş bir alan gerektirir ve çocukların hareketli ve gürültülü olabileceği göz önünde bulundurularak sessiz bir alandan uzak olmalıdır (Macaroğlu Akgül, 2004).

"Kütüphane Merkezi," çocukların kitaplara ve ilgili etkinliklere olumlu bir tutum geliştirmelerini, dil ve iletişim becerilerini geliştirmelerini amaçlar. Bu merkez, rahat, aydınlık ve sessiz bir konumda bulunmalıdır. Çocuklar burada masa üstünde veya halı üzerinde kitaplara göz atabilirler. Bu alanda keşfedilmeyi hak eden bir potansiyel vardır (Başal, 2003).

"Müzik Merkezi," çocukların müzik bilgisi ve becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Bu merkez, çocuklara müzik pedagojisiyle ilgili bilgi ve becerileri oluşturarak ortak bir müzik kültürünün oluşumuna katkıda bulunur. Bu merkezde ritim duygusu ve işitsel algının geliştirilmesi için gerekli araç ve gereçler bulunmalıdır. Ayrıca öğretmen, çocuklarla birlikte müzik aletleri ve cihazları yaparak farklı sesleri deneyimlemelerini sağlamalıdır (Çağlak, 1999).

Sanat Merkezi: Çocukların farklı materyallerle etkileşimde bulunarak çeşitli deneyimler keşfetmelerine ve önceki deneyim ve bilgilerini kullanarak yeni fikirler ve orijinal ürünler oluşturmalarına olanak tanıyan bir merkezdir. Bu çalışmalar sırasında çocukların estetik algısı ve manipülatif becerileri gelişir. Dönem başında ve küçük yaş gruplarıyla daha basit materyallerle başlamak, çocukların ilerledikçe daha karmaşık materyallere geçmelerine imkan sağlar. Üretilen ürünler, çocukların göz seviyesinde tutulmalı ve onların kolayca görebileceği şekilde sergilenmelidir (Macaroğlu Akgül, 2004).

Bilim Merkezi: Çocuklar doğuştan gelen bir merak duygusu taşırlar ve çevrelerinde olup bitenleri anlamak isterler. Bu öğrenme merkezinin amacı, çocukların meraklarını ve öğrenme isteklerini desteklemek ve çevreleri hakkında yeni bilgiler edinmelerine yardımcı olmaktır. Bilimsel süreç becerilerini geliştirebilmeleri için bu merkez aydınlık ve rahat bir ortamda düzenlenmeli, nispeten sessiz alanlarla yakın konumda olmalıdır (Başal, 2003).

Tiyatro Merkezi: Oyun, çocuk gelişiminin her alanını destekler. Çocuklar dramatik ve sembolik oyunlar aracılığıyla nesnelere ve insanlarla etkileşime geçer; nesnelere düşünceleri, durumları ve diğer nesnelere temsil etmek için kullanırlar. Sembolik düşünce gelişimine katkı sağlayan Tiyatro Merkezi, çocukların farklı roller üstlenmelerini, yeni keşifler yapmalarını ve günlük olayları ve karakterleri doğaçlama şeklinde kullanmalarını destekleyecek materyallere sahiptir. Bu merkez için geniş bir alan ayrılmalıdır, böylece çocuklar özgürce oynayabilir, etkileşimde bulunabilir ve çeşitli oyun senaryoları oluşturabilirler. Bu alan, sessizlik gerektiren diğer alanlardan uzakta olmalıdır (Çağlak, 1999).

2. YÖNTEM

Araştırmada "tarama modeli" kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ve günümüzde var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan yaklaşımlardır. İncelenen olay, kişi veya nesne, kendi şartlarında var olduğu şekliyle tanımlamaya çalışır. Hiçbir şekilde bunları değiştirmeye veya etkilemeye yönelik herhangi bir girişimde bulunulmamaktadır (Karasar, 2006 s. 77-79).

2014-2015 eğitim-öğretim yılında Denizli'deki merkezi devlet ilköğretim okullarında görev yapan ilköğretim öğretmenlerinin gözlemlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin bilişsel gelişim başarıları ve oranlarını çeşitli değişkenler açısından değerlendirmek için Likert ölçeği kullanılmıştır. Veriler genel bir ölçek kullanılarak toplanmıştır.

Araştırma evreni, Denizli merkezdeki resmi ilköğretim okullarında 2014-2015 eğitim-öğretim yılında görev yapan ilköğretim öğretmenlerini içermektedir. Toplamda 110 ilköğretim öğretmeni bulunmaktadır. Ancak, araştırma evreninin tüm öğretmenlerine ulaşamayacağı için evreni temsil edebilecek basit rastgele bir örneklem kullanılarak araştırma yürütülmüştür. Araştırma örneklemini oluşturan 230 kişi farklı dünya bölgelerinden gelmiştir ve bu kişiler arasında 110 ilköğretim birinci sınıf öğrencisi de yer almaktadır. Ayrıca, araştırmada yer alan verileri toplayan kişi, aynı zamanda bir sınıf öğretmenidir.

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları, İlkokul öğretmenleri tarafından doldurulan Kişisel Bilgi Formu ve Bilişsel İlerleme, Göstergeler ve Açıklamalara İlişkin Gözlem Anketi olmak üzere iki ayrı modülden oluşmaktadır. Kişisel bilgi formu, öğretmenlere 14 sorudan oluşan bir dizi soruyu içermekte olup, öğretmen kişisel bilgi formunda 6 soru ve öğrenci kişisel bilgi formunda 8 soru yer almaktadır. Bilişsel gelişimle ilgili anket ise 22 sorudan oluşmaktadır ve 1, 2, 3 ve 4. maddelerden oluşan bir yapıya sahiptir. Bu anket, bilişsel gelişimdeki ilerlemeyi belirlemek için kullanılan puanları içerir ve en yüksek puan 88'dir. Puanlar ne kadar yüksek olursa, bilişsel gelişimdeki ilerleme o kadar fazla kabul edilir.

Elde edilen veriler ve karşılık gelen yanıtların analizi, SPSS 20 istatistik programının kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Denizli merkezindeki devlet ilköğretim okullarında görev yapan ilköğretim öğretmenlerinin gözlemlerine dayanmaktadır ve bu gözlemler, okul öncesi eğitim almış ve almamış öğrenciler üzerinde yoğunlaşmıştır. Performans düzeylerini ve bilişsel gelişim göstergelerini belirlemek, yorumlamak ve açıklamak için farklı değişkenler kullanılan bir anket kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan "Likert" derecelendirme ölçeği, aşağıdaki puan aralıklarına göre kullanılmıştır:

- 3,26-4,00: Tamamen farklı
- 2,51-3,25: Çeşitli
- 1,75-2,50: Biraz farklı
- 1,00-1,74: Fark yok

Bu derecelendirme ölçeği, öğretmenlerin yanıtlarını belirli kategorilere yerleştirmeye ve verileri daha anlamlı bir şekilde yorumlamaya yardımcı olur. Bu yöntem, araştırmanın amacına yönelik verilerin analiz edilmesine katkı sağlamıştır (Bayat, 2014).

3. BULGULAR

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin % 69,1'inin kadın, bu kadın öğretmenlerin % 30,9'unun ise erkek olduğu görülmektedir. Bu sonuçlarla birlikte araştırmaya katılan öğretmenler arasında kadın öğretmenlerin, erkek öğretmenlere kıyasla yarından az bir oranı oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 1. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Bayan	76	69,1
	Erkek	34	30,9

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenler arasında en fazla katılımcının (% 28,2) 31 kişi ile 40 yaşında olduğu görülmektedir. Bunu takip eden yaş grubu, 26 katılımcının (% 23,6) 50 yaşında olduğu gözlenmiştir. En az katılımcının ise 48 yaşında olduğu ve bu yaşta sadece 1 katılımcının (% 0,9) bulunduğu görülmüştür. Ayrıca, katılımcıların yaş ortalamasının 46,42, standart sapmasının ise 6,845 olduğu belirlenmiştir. Bu verilere göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş dağılımı ve yaş ortalaması hakkında bilgi edinilebilmektedir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Yaş Durumu Dağılımı

Değişken	Kategori	n	%	\bar{x}	ss
Yaş	33 Yaş	4	3,6	46,42	6,845
	39 Yaş	10	9,1		
	40 Yaş	31	28,2		
	45 Yaş	2	1,8		
	46 Yaş	6	5,5		
	47 Yaş	4	3,6		
	48 Yaş	1	0,9		
	49 Yaş	2	1,8		
	50 Yaş	26	23,6		
	56 Yaş	24	21,8		

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmada yer alan öğrencilerin %60,9'u yani toplamda 67 öğrenci "okul öncesi eğitim almış" olarak değerlendirilirken, %39,1'i yani 43 öğrenci ise "okul öncesi eğitim almamış" olarak algılanmaktadır. Bu sonuçlar, ankete katılan öğrencilerin çoğunluğunun okul öncesi eğitimi almış olan öğrencilerden oluştuğunu göstermektedir. Bu bağlamda, okul öncesi eğitime olan ilginin yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Öğrencilerin Okulöncesi Eğitim Alma Durumuna Göre Dağılımı

Değişken	Kategori	n	%
Öğrencilerin Okulöncesi Eğitim Alma Durumu	Aldı	67	60,9
	Almadı	43	39,1

Denizli merkezdeki ilkököl öğretmenlerinden alınan geri bildirimlere göre, okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrenciler arasında bilişsel gelişim düzeyi, kazanımlar ve göstergeler ile ilgili algıları 22 madde üzerinden ölçülmüştür. Tablo 4 incelendiğinde, ilkököl birinci sınıf öğretmenlerinin görüşleriyle tutarlı olarak, okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrenciler arasında en yüksek anlaşmanın kazanım ve bilişsel gelişim göstergeleriyle ilgili "Kâr 21. Atatürk'ü Tanır" ifadesinde olduğu ($\bar{x}=3.30$) görülmektedir. Bu durum, büyük önder Atatürk'ün genç beyinlerinin yetiştirilmesinde okul öncesi eğitimin önemini vurgulamaktadır.

Ayrıca, sonuçlar incelendiğinde, 13. maddenin "Günlük yaşamda kullanılan simgeleri tanır" ifadesiyle ($\bar{x}=3.28$) ve "Nesneleri sayın" ifadesiyle ($\bar{x}=3.27$) ilişkilendirilen 4. derecede anlaşmanın olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, ortalamanın "Çok farklı" düzeyde olduğu görülmektedir.

Öğretmen değerlendirmelerine göre, okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrenciler arasında en düşük anlaşmanın bilişsel gelişime yönelik kazanımlar ve göstergelerle ilgili olduğu ($\bar{x}=2.72$) belirtilmiştir. Özellikle "Nesneler tablosu oluşturun" ifadesiyle ilgili görüşlerde "farklı" ifadesinin kullanıldığı görülmektedir. Aynı şekilde, "Gelirim 14. Nesnelere desenler yapın" ifadesi ($\bar{x}=2.99$) ile "Diğer" ifadesine ($\bar{x}=2.98$) sahip olan "Neden-sonuç ilişkisi kuruyor. Öneriyi ilişkin görüş bildirdiklerini" ifadesi arasında farklı düzeyde görüşler olduğu gözlenmektedir. Bu sonuçlar, okul öncesi eğitim alan ve almayan

öğrenciler arasında farklı düzeyde aktivite ve bilişsel gelişime yönelik göstergelerin varlığını yansıtmaktadır.

Tablo 4. Okulöncesi Eğitim Almış / Almamış Öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile İlgili Kazanım ve Göstergelerin Kazanılma Düzeylerinin Analizi

Önermeler	n	\bar{x}	SS	Katılım Düzeyi
Kazanım 21. Atatürk'ü tanır.	110	3,3	0,79	Çok Farklı
Kazanım 13. Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanır.	110	3,28	0,89	Çok Farklı
Kazanım 4. Nesneleri sayar.	110	3,27	0,9	Çok Farklı
Kazanım 22. Atatürk'ün Türk toplumu için önemini açıklar.	110	3,26	0,83	Çok Farklı
Kazanım 16. Nesneleri kullanarak basit toplama ve çıkarma işlemlerini yapar.	110	3,23	0,98	Farklı
Kazanım 5. Nesne ya da varlıkları gözlemler.	110	3,22	0,86	Farklı
Kazanım 10. Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.	110	3,04	0,88	Farklı
Kazanım 15. Parça-bütün ilişkisini kavrar.	110	3,04	0,94	Farklı
Kazanım 2. Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.	110	3,02	1	Farklı
Kazanım 3. Algıladıklarını hatırlar.	110	3,01	0,96	Farklı
Kazanım 14. Nesnelere örüntü oluşturur.	110	2,99	1	Farklı
Kazanım 17. Neden-sonuç ilişkisi kurar.	110	2,98	1,06	Farklı
Kazanım 1. Nesne/durum/olaya dikkatini verir.	110	2,96	1,01	Farklı
Kazanım 19. Problem durumlarına çözüm üretir.	110	2,93	1,01	Farklı
Kazanım 11. Nesneleri ölçer.	110	2,85	0,98	Farklı
Kazanım 18. Zamanla ilgili kavramları açıklar.	110	2,78	0,96	Farklı
Kazanım 10. Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.	110	3,04	0,88	Farklı
Kazanım 15. Parça-bütün ilişkisini kavrar.	110	3,04	0,94	Farklı
Kazanım 2. Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.	110	3,02	1	Farklı
Kazanım 3. Algıladıklarını hatırlar.	110	3,01	0,96	Farklı
Kazanım 14. Nesnelere örüntü oluşturur.	110	2,99	1	Farklı
Kazanım 17. Neden-sonuç ilişkisi kurar.	110	2,98	1,06	Farklı
Toplam	110	3,07	0,81	Farklı

Mann-Whitney-U analizi sonucunda Tablo 5 incelendiğinde, Denizli'deki devlet okullarında görev yapan ilkökul öğretmenlerinin görüşleri, eğitim aldıkları çocukların bilişsel gelişim kazanım dereceleri ve bilişsel gelişim göstergeleri arasındaki farklılıkları göstermektedir. Bu farklılıklar, okul öncesi eğitim almış ve almamış öğrenciler arasında incelenmiştir.

İstatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu belirtilmiştir ($U=736,50$; $p<0,05$). Bu sonuçlar, Denizli ilindeki devlet okullarında bulunan birinci sınıf öğrencileri arasında, okul öncesi eğitim almış ve almamış öğrencilerin eğitim kazanımları ve bilişsel gelişim göstergelerinin farklılık gösterdiğini göstermektedir.

Sıralama ortalamalarına göre değerlendirildiğinde, okul öncesi eğitim almış öğrencilerin başarı düzeylerinin ve bilişsel gelişim göstergelerinin, okul öncesi eğitim almamış öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, Denizli ilindeki devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin bakış açısından, okul öncesi eğitim alan öğrencilerin bilişsel gelişim kazanım derecelerinin ve göstergelerinin okul öncesi eğitim almamış öğrencilere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 5. Okulöncesi Eğitim Almış / Almamış Öğrencilerin Bilişsel Gelişim ile İlgili Kazanım ve Göstergelerin Kazanılma Düzeylerinin Farklılık Gösterip Göstermediğinin Analizi

Değişken	Kategori	N	Sıra Toplamı	Sıra Ortalaması	U	Z	p
Okulöncesi Eğitim	Aldı	67	4422,50	66,01			
Alma Durumu	Almadı	43	1682,50	39,13	736,50	-4,313	0,00
Toplam		110					

* $p<0,05$

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Denizli ilindeki devlet okullarında görev yapan ilkökul birinci sınıf öğretmenlerine göre, okul öncesi ve okul öncesi olmayan sınıflardaki öğrencilerin edinilen bilişsel gelişim düzeyleri ve bilişsel gelişimlerine ilişkin göstergeler aşağıdaki şekilde özetlenmiştir:

Öğretmenlerin % 69,1'i kadındır; bunlardan % 30,9'unun erkek öğretmen olduğu görülmektedir. Bu veriler toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması amacıyla incelenebilir.

Öğretmenler arasında yaş dağılımına bakıldığında çoğunluğunun 40 yaşında (% 28,2) olduğu ve bunu % 23,6 ile 50 yaşında olanların takip ettiği, en az katılımcının ise 48 yaşında olduğu (% 0,9) görülmektedir. Ayrıca, katılımcıların % 50,9'unun 18 yıldır, % 21,8'inin ise 37 yıldır öğretmenlik yaptığını belirlenmiştir. Bu durum, programa katılan öğretmenlerin çoğunun 18 yıldır öğretmenlik yaptığını ve deneyime sahip olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin yaşları ve kariyer statüleri daha detaylı bir analiz için incelenebilir.

İlköğretim 1. sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre, okul öncesi eğitim alan öğrenciler ile okul öncesi eğitim almayan öğrenciler, başarı düzeyi ve bilişsel gelişime ilişkin göstergeler açısından en az benzer olan gruptur ($\bar{x} = 2,72$). Bu sonuç, 20. maddenin "Nesneleri sayın" ifadesi ile en tutarlı olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Atatürk'ü tanıma ve teşekkür ifadelerinin "çok farklı" olarak değerlendirilmesi dikkat çekmektedir. Bu durum, okul öncesi eğitimin önemini vurgulayarak, genç beyinlerin Atatürk'ün idealleriyle yetiştirilmesine katkı sağladığını göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Aksu Koç, A., Bekman, S., & Taylan, E. E. (2004). *Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Bir Erken Müdahale Modeli: Yaz Anaokulu Pilot Uygulaması*. Boğaziçi Üniversitesi Ve Anne-Çocuk Eğitim Vakfı.
- Aktaş, Arnas, Y. (2002), *Okulöncesi Dönemde Fen Eğitiminin Amaçları*, Kök Yayıncılık
- Ayhan, A. Ergişi, A. & Aral, N. (2013). A study on the effects of socioeconomic status on the concept development of kindergarten children. *The International Journal of Early Childhood Learning*, 19(2), 1.
- Başal, H. A. (2003). *Okulöncesi Eğitiminde Uygulamalı Çevre Eğitimi. Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. (Yayıma Hazırlayan; Müzeyyen Sevinç) 366-375. Morpa Kültür Yayınları.
- Bayat, B. (2014). Uygulamalı Sosyal Bilim Araştırmalarında Ölçme, Ölçekler Ve "Likert" Ölçek Kurma Tekniği. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 1-24.
- Çağlar, A. (1991). Okulöncesi Dönemde Fen Eğitimi Kaynağı Olarak Evler ve Okulöncesi Eğitim Kurumları. 7. Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, Eskişehir, Seminer Kitabı, Ya-Pa Yayınları, İstanbul.
- Çağlak, S. (1999). *Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5-6 Yaş Çocukların Beden Eğitimi Etkinlikleri Yoluyla Kavram (Enerji) Öğretimi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Daşcı, A. D., & Yaman, S. (2014). Investigation of Intellectual Risk-Taking Abilities of Students According to Piaget's Stages of Cognitive Development and Education Grade. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 7(3), 271-285. <http://dx.doi.org/10.5578/keg.7105>
- Ferah, A. (2001). *Her Yönüyle Türkçe İlk Okuma-Yazma*. Meb Yayınevi.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayınları.
- Macaroğlu Akgül, E. (2004), *Fen ve Doğa Etkinlikleri*, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Meier, D. R. (2000). *ScribbleScrabble Learning To Read And Write: SuccessWithDiverseTeachers, ChildrenAndFamilies*. Williston: TeachersCollegePress.
- Oktay, A. (1983) *Okul Olgunluğu*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 3089.
- Oktay, A. (2002). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem* (3. Basım). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Öztürk, F. (1996) *Okulöncesi Dönem (5-6 Yaş Grubu) Müzik Eğitiminde Dramanın Kullanımının Etkililiği*, [Yüksek Lisans Tezi], Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Strickland, D. S., & Morrow, L. M. (2000). *Beginning Reading And Writing*. Copublished With Teachers College Press.
- Vadasy, P. F., Notari, Syverson, A., Rolanda, E., O'connor, W. et al. (1998). *Ladders To Literacy: A Preschool Activity Book*. Paul H BrookesPubCo.
- Yangın, B. (2007). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Altı Yaş Çocuklarının Yazmayı Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Durumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(32), 294-305.